

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معماری بومی و توسعه پایدار در ایران

مؤلف :

دکتر حسین بشیرنژاد

معماری بومی و توسعه پایدار در ایران

نویسنده: دکتر حسین بشیرنژاد

ویراستار: مریم خدادادپور

ناشر: مناجات

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

سازگاری: ۹-۵۴-۶۲۹۳-۶۲۲-۹۷۸

چاپ: معین

مطبع: پارسیان

لتنسراف: افق

انتشارات مناجات

مشهد مقدس: نبش چهارراه

تلفن: ۰۹۳۵ ۵۲۵ ۳۷۶۶

Email: haghani.print@gmail.com

سرشناسه: بشیرنژاد، حسین، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: معماری بومی و توسعه پایدار در ایران

مشخصات نشر: مشهد مقدس: انتشارات مناجات، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۷۹ ص.

شابک: ۹-۶۲۲-۶۲۹۳۵۴-۹۷۸-۲۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: معماری بومی - توسعه پایدار - ایران

موضوع: Vernacular architecture -- Iran

رده بندی کنگره: NA۱۴۸۰

رده بندی دیویی: ۷۲۰/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۶۴۳۶۰

چکیده	۱۲
-------------	----

فصل اول: کلیات

مقدمه	۱۴
تاریخ معماری معاصر ایران	۱۴
- نخست تحولات اولیه در دوره قاجاریه	۱۷
- دوم، رحله‌ها، در دوره ناصرالدین شاه	۱۸
- سوم، دوره رضاخا	۲۰
معماری پایدار	۲۴
پایداری	۲۵
توسعه پایدار	۲۷
معماری پایدار و اصول حاکم بر آن	۳۰
پایداری در معماری ایرانی	۳۳
مفهوم توسعه پایدار	۳۴
پایداری در شهر سازی	۳۷
تعاریفی از معماری بومی	۳۸
معماری بومی ایران و توسعه پایداری	۳۹
گرایش به معماری بومی در ایران	۴۰

۴۲ بحث و نتیجه گیری

فصل دوم: رویکردی نو به معماری بومی در رابطه‌ی ساختاری آن با معماری پایدار

۴۵ مقدمه

۴۷ ۱. توسعه پایدار

۴۸ ۱-۱. توسعه پایدار و ساختار مولد معماری

۴۹ ۲. رویکردهای معماری بومی و ساختار مولد معماری

۵۰ ۱-۲. رویکرد مبتنی بر اخلاقیات مردم

۵۱ ۲-۲. رویکرد مبتنی بر اخلاقیات طبیعی

۵۳ ۳-۲. رویکرد مبتنی بر الگوگرایی طبیعی

۵۶ ۲-۴. رویکرد مبتنی بر مطلق گرایی طبیعی

۵۷ ۲-۵. رویکرد مبتنی بر کل نگری

۶۲ ۳. نسبت توسعه پایدار با ساختار مولد معماری

۶۴ ۳-۱. ساختار رابطه‌ی توسعه پایدار و معماری بومی

۶۴ (بررسی یک نمونه‌ی موردی از معماری بومی به سازی شده با رویکرد مبتنی بر کل نگری)

۶۷ نتیجه گیری

فصل سوم: مصادیق توسعه پایدار در معماری بومی ایران

۷۰ مقدمه

۷۲ مبانی معماری سنتی ایران

۷۳ اصول، مبانی و الگوهای معماری ایرانی

- هویت ملی ایرانی و نمود آن در معماری سنتی ۷۳
- روی کار آمدن معماری پایدار با تکیه بر هویت معماری ۷۴
- عناصر مصالح معماری و تاثیر آنها بر معماری پایدار ۷۶
- معماری پایدار ۷۷
- پایداری از نظر لغوی ۷۷
- پایداری در معماری ۷۷
- اصول معماری پایدار ۷۸
- معماری پایدار یک ویژگی زمینه ای (بومی) است ۷۸
- اهمیت شناخت قابلیت های اقلیمی معماری بومی ۷۹
- رویکرد پایداری بر اصول معماری بومی ایران ۷۹
- نگاه به طبیعت و تداعی تفاسیر آن ۸۰
- مراحل طراحی و طراحی انسانی ۸۰
- پایایی بنا ۸۰
- فواید استفاده از کاربرد اصول معماری بومی ایرانی در معماری پایدار ۸۱
- رازهای ماندگاری معماری بومی ۸۳
- انرژی های پاک ۸۳
- انرژی باد ۸۴
- انرژی خورشیدی ۸۶
- تاثیر اقلیم در معماری پایدار ۸۷
- اهداف معماری پایدار ۸۸

۸۸	 اصول ساخت و ساز پایدار
۸۹	 اصول طراحی پایدار
۸۹	 جلوه‌های توسعه پایداری در معماری بومی
۹۰	 نتیجه‌گیری

فصل چهارم: بهره‌وری از عناصر اقلیمی در معماری بومی ایران (با تأکید بر اقلیم گرم و خشک)

۹۲	 مقدمه
۹۶	 جایگاه عناصر طبیعی طبعیت در اسلام
۹۶	 بررسی عناصر طبیعی در خانه‌های سنتی ایران
۹۶	 آب
۹۸	 حوض خانه و سرداب
۹۸	 گیاه
۱۰۰	 باد
۱۰۱	 عملکرد بادگیر
۱۰۵	 نور
۱۰۵	 • زمستان نشین
۱۰۶	 • تابستان نشین
۱۰۷	 خاک
۱۰۷	 • گل
۱۰۷	 • خشت

- ۱۰۷.....آجر.....
- ۱۰۸.....مصادیق و جلوه‌های توسعه پایدار در معماری بومی ایران.....
- ۱۱۰.....(۱) مکان‌یابی بناها و توجه به زیرساخت‌ها.....
- ۱۱۰.....(۲) جهت‌گیری بنا.....
- ۱۱۰.....(۳) مکان‌یابی فضاها.....
- ۱۱۱.....(۴) انتخاب مصالح.....
- ۱۱۲.....(۵) ا.د.، فرم و سازماندهی فضایی.....
- ۱۱۳.....(۶) تبدیل رایج محیطی.....
- ۱۱۳.....(۷) احترام به کاربری و تطابق با موازین فرهنگی جامعه.....
- ۱۱۴.....(۸) خلق معماری براساس قابلیت‌های طبیعی.....
- ۱۱۵.....(۹) عناصر معماری بومی در همساز با محیط و اقلیم.....
- ۱۱۶.....(۱۰) تکنیک‌ها و اصول فنی اجرایی.....
- ۱۱۷.....نتیجه‌گیری.....

فصل پنجم: تاثیر اقلیم بر معماری بومی

- ۱۲۱.....مقدمه.....
- ۱۲۱.....تاثیر اقلیم بر معماری.....
- ۱۲۲.....انواع ساختمان از نظر نوع مصالح مصرفی.....
- ۱۲۲.....۱- ساختمان‌های خشتی و گلی.....
- ۱۲۳.....نوع اقلیم ساختمان‌های خشتی و گلی.....
- ۱۲۳.....خصوصیات آب و هوای گرم و خشک.....

ویژگی های معماری بومی اقلیم گرم و خشک	۱۲۴
محاسن و معایب بناهای خشتی و گلی	۱۲۵
محاسن	۱۲۵
معایب	۱۲۶
۲- ساختمان های سنگی	۱۲۶
نوع اقامت ساختمان های سنگی	۱۲۷
خصوصیات اقلیم سرد	۱۲۷
ویژگی های معماری بومی اقلیم سرد	۱۲۷
معایب و محاسن بناهای سنگی	۱۳۰
۳- ساختمان های آجری	۱۳۱
نوع اقلیم ساختمان های آجری	۱۳۲
خصوصیات اقلیم نیم بیابانی و معتدل	۱۳۲
معماری بومی اقلیم نیم بیابانی معتدل	۱۳۲
محاسن و معایب ساختمان های آجری	۱۳۳
محاسن	۱۳۳
معایب	۱۳۳
۴- ساختمان های چوبی	۱۳۳
نوع اقلیم ساختمان های چوبی	۱۳۳
خصوصیات اقلیم معتدل و مرطوب	۱۳۴
ویژگی های معماری بومی اقلیم معتدل و مرطوب	۱۳۵

۱۳۵		خصوصیات اقلیم گرم و مرطوب
۱۳۶		ویژگیهای معماری بومی اقلیم گرم و مرطوب
۱۳۷		محاسن و معایب ساختمان‌های چوبی
۱۳۹		بررسی خشت در معماری بومی ایران، به مثابه پایداری
۱۴۰		خشت، ساختمایه‌ی باستانی
۱۴۱		خشت و پایداری
۱۴۱		۱- بوم آور بودن
۱۴۲		۲- سازگاری با اقام
۱۴۳		۳- سازگاری با اقلیم
۱۴۴		۴- عدم بطالت و رفاهی اقتصادی
۱۴۴		۵- عمر مفید مناسب
۱۴۵		نتیجه گیری
فصل ششم: بررسی تطبیقی معماران پایدار و مطابقت آن با معماری بومی		
خانه‌های سنتی در شهر یزد - اسلامی		
۱۴۸		مقدمه
۱۵۰		ادبیات موضوعی
۱۵۱		مبانی معماری سنتی ایران
۱۵۲		مفهوم پایداری در بنای معماری
۱۵۳		هویت ایرانی - اسلامی
۱۵۴		خانه ایرانی مصداق معماری پایدار

چکیده

با انقلاب صنعتی و پیشرفت‌های فنی - تکنولوژی در عرصه معماری، معماری بومی اقصای نقاط دنیا که با توجه به طبیعت و محیط پیرامون خود شکل می‌گرفت و همساز با اقلیم سر بر می‌افراشت، به دست فراموشی سپرده شد. سخن از پایداری در معماری را می‌توان به تصور و طراحی ساخت و سازهای آینده تعبیر کرد آن هم نه تنها با پایداری فیزیکی ساختمان، بلکه با پایداری و حفظ منابع انرژی آن. توسعه پایدار از مفاهیم جدیدی است که در ارتباط با مشکلات پیش آمده بروز کرده و هدف اصلی آن این است که از توان نسل‌های آینده در بر آوردن نیازهایشان نگاهد، تا آیندگان نیز بتوانند به میزان نسل‌های حال حاضر از منابع طبیعی و محیط بهره ببرند. امروزه به نظر می‌رسد معماری پایدار و کیفیت زندگی با یکدیگر همگام و در جهت تحقق اهداف پایداری گام بر می‌دارد. هدف اصلی معماری و توسعه پایدار تامین نیازهای اساسی، بهبود و ارتقا سطح زندگی، حفظ و اداره بهتر اکوسیستم‌ها و آینده‌ای امن تر و ساده‌تر به سوی بهبود کیفیت زندگی معماری پایدار همواره بر چهار اصل حفاظت از انرژی آب، باد و سایر منابع طبیعی، تامین سلامت محیط زیست، رشد اقتصادی کشور و ارائه کیفیت بالایی از زندگی را مدنظر دارد. توسعه پایدار با توجه به این که ریشه‌های اکولوژیکی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی دارد اما با دیدگاهی نسبت به مشکلات آینده‌ای انسان معاصر، نقش محیط زیست را آشکارتر می‌نماید. بر این امر، توسعه پایدار در حیطه‌ی معماری به طراحی پایدار می‌پردازد. این امر منحصر بفرد است و در پی انطباق خویش با محیط و بسترش می‌باشد و در پی شکل‌گیری و تحقق خود به حفظ آرمان‌ها و اصول محیط طبیعی نگاهی پایدار دارد.